

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет комп'ютерних наук,
управління та адміністрування
Кафедра публічного
управління
та менеджменту
природоохоронної діяльності

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: Шляхи вирішення економіко-екологічних проблем водних ресурсів

Виконав студент 4 курсу групи У-41
спеціальності 073 «Менеджмент»
Аннасейідов Аганазар

Керівник асистент
Соколовська Валентина Олегівна

Консультант канд.екон.наук, доц.
Колонтай Світлана Миколаївна

Рецензент к.геогр.н., доцент ОДЕКУ
Нажмудінова Олена Миколаївна

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет комп'ютерних наук, управління та адміністрування
 Кафедра публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності
 Рівень вищої освіти бакалавр
 Спеціальність 073 «Менеджмент»
 (шифр і назва)
 Освітня програма Менеджмент
 (назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
Павленко О.П.
“ 19 ” квітня 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Аннасейідову Аганазару _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Шляхи вирішення економіко-екологічних проблем водних ресурсів
 керівник роботи Соколовська Валентина Олегівна, асистент
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
 затверджені наказом закладу вищої освіти від “ ” 20 року
№
2. Строк подання студентом роботи 07 грудня 2020 року
3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні акти, дані статистичного обліку, спеціальна наукова література та періодичні видання
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
- 1 Водні ресурси як необхідна умова соціально-економічного розвитку країни
2 Економіко-екологічні проблеми водних ресурсів басейну ріки Дністер
3 Транскордонне співробітництво в басейні ріки Дністер
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
- 1 Заходи ощадливого і раціонального використання водних ресурсів
2 Недоліки законодавчо-правової бази водоохоронної діяльності
3 Мета регіональної програми розвитку водного господарства Одеської області на період до 2021 року
4 Найбільш актуальні екологічні проблеми в басейні ріки Дністер, що вимагають рішення
5 Об'єкти природно-заповідного фонду у басейні ріки Дністер

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 3	Колонтай С.М., доцент		

7. Дата видачі завдання 19 квітня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1	Робота з літературними джерелами	19.04-24.04.21	90	відмінно
2	Робота над розділом 1 «Водні ресурси як необхідна умова соціально-економічного розвитку країни»	25.04-07.05.21	90	відмінно
3	Робота над розділом 2 «Економіко-екологічні проблеми водних ресурсів басейну ріки Дністер»	08.05-19.05.21	90	відмінно
4	Рубіжна атестація	11.05-15.05.21	90	відмінно
5	Робота над розділом 3 «Транскордонне співробітництво в басейні ріки Дністер»	20.05-03.06.21	90	відмінно
6	Оформлення роботи	04.06-06.06.21	90	відмінно
7	Здача роботи на кафедру	07.06.21		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		90	відмінно

Студент Аннасейідов Аганазар
 (прізвище та ініціали)

Керівник роботи Соколовська В.О.
 (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ВОДНІ РЕСУРСИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ.....	
1.1 Водні ресурси України.....	7
1.2 Водні об'єкти Одеського регіону.....	14
РОЗДІЛ 2 ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ БАСЕЙНУ РІКИ ДНІСТЕР.....	
2.1 Загальна характеристика та водогосподарське використання басейну ріки Дністер.....	22
2.2 Екологічні проблеми ріки Дністер.....	25
2.3 Аналіз виробничо-господарської діяльності в дельті ріки Дністер.	31
РОЗДІЛ 3 ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В БАСЕЙНІ РІКИ ДНІСТЕР.....	
3.1 Особливості водної політики України та ЄС.....	38
3.2 Транскордонні проблеми у басейні Дністра.....	42
3.3 Економіко-екологічні проблеми розвитку рекреаційно-туристичної діяльності в басейні ріки Дністер.....	48
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
	63

ВСТУП

Економічний розвиток та зростання чисельності населення на планеті призводять до того, що все більше води стає потрібно для задоволення зростаючих потреб. Довгий час вважалось, що запаси прісної води невичерпні, що вони мають здатність до самовідновлення. Відтак у результаті безконтрольної господарської діяльності кількість придатної для пиття води різко зменшилась. Та й зміни клімату роблять якість води нестабільною та сприяють забрудненню навколошнього середовища. Згідно з даними ЮНЕСКО на сьогодні у світі понад 1,5 млрд. людей живуть в умовах постійного гострого дефіциту питної води. За прогнозами фахівців, до 2050 року біля 7 млрд. чоловік відчуватимуть нестачу якісної прісної води.

У списку сучасних проблем людства велике місце займає вода. Цей ресурс необхідний для життя, між тим багато країн вже зараз відчувають великий дефіцит чистої води. Необхідно думати і про те, як розпоряджатися тим, що світ має зараз, щоб завтра не зіткнутися з дійсно нездоланними труднощами.

Водні ресурси виступають джерелом промислового і побутового водопостачання, а тому відіграють вирішальну роль у розвитку всього народного господарства та у життедіяльності населення.

У країнах, що розвиваються, кожен третій житель вже сьогодні страждає від нестачі питної води й відсутності належних санітарних умов, без яких неможливе нормальнє життя. У цих країнах приблизно 80% усіх хвороб та одна третина смертних випадків викликані споживанням забрудненої питної води.

На жаль, Україна серед країн Європи є однією з найменш забезпечених водними ресурсами (за запасами води, доступними для використання в Україні, у середньо водні роки на людину припадає 1,09 тис. м³, а у маловодні – 0,62 тис. м³ води. За визначенням Європейської економічної комісії ООН, держава, водні ресурси якої не перевищують 1,5 тис. м³ річного

стоку на людину, вважається водонезабезпеченю). Централізованим водопостачанням забезпечено лише 25,2 % населених пунктів. Водою з колодязів користується близько 11 млн. громадян України, з яких за офіційними даними 1,8 млн. колодязів забруднені.

Необхідною умовою соціально-економічного розвитку України і її окремих регіонів було і залишається безперебійне забезпечення населення країни, промислових і сільськогосподарських підприємств, енергетичних об'єктів і комунально-побутової сфери водними ресурсами в достатній кількості і відповідної якості.

Використання водних ресурсів без дотримання екологічних вимог в процесі економічного та соціального розвитку України призвело до корінної перебудови водних систем, зниження стійкості екосистем річкових басейнів, їх здатності до самоочищення і самовідновлення.

Питанням дослідження проблем раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки у водному секторі присвячена низка фундаментальних наукових досліджень, зокрема: Н.М. Андрієвої, І.О.Александрова, О.Ф.Балацького, І.К.Бистрякова, Б.В. Буркинського, Т.П.Галушкіної, В.А. Голяна, Б.М. Данилишина, М.І. Долішнєго, С.І. Дорогунцова, В.Г. Ковальова, Л.Є. Купінець, Л.Г. Мельніка, А.І. Мартієнко, В.М. Трегобчука, Ю.Ю. Туниці, О.В. Садченко, В.М. Степанова, В.М. Хвесика, С.К. Харічкова.

В умовах зростання промислового виробництва і забруднення навколишнього середовища скорочується доступ людей до придатних для використання джерел прісної води. Рішення проблеми лежить у сфері розробки та впровадження нових технологій і механізмів управління, а також в більшій усвідомленості ставлення до природи.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в аналізі економіко-екологічних проблем водних ресурсів та розробці практичних рекомендацій щодо їх вирішення.

ВИСНОВКИ

За результатами кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки.

1. Вигідне економіко-географічне положення ріки Дністер слід розглядати як найважливіший загальнонаціональний ресурс, що вимагає тому до себе дбайливого і уважного відношення. Воно має бути визначальним чинником при розміщенні об'єктів господарської виробничої і рекреаційної діяльності для ефективного адміністративно-територіального управління. Ця характеристика відбиває різноманітність і специфіку природних умов і ресурсних запасів регіону. При цьому економіко-географічне положення безпосередньо впливає на господарську спеціалізацію регіону і умови формування галузевих і міжгалузевих територіальних комплексів, що є відображенням територіального розподілу праці на макрорівні і розвитку рекреаційного потенціалу регіону. На розвиток рекреаційного потенціалу басейну ріки Дністер впливає те, що регіон жорстко і міцно "вмонтований" в найважливіший міжнародний транспортний вузол, промисловий і сільськогосподарський комплекс.

2. Пріоритет соціально-економічних функцій Дністра повинен визначатися як сукупність рекреаційної, промислової і агропромислової системи. При цьому необхідно ввести державні обмеження на промислове і агропромислове використання природних ресурсів Дністра з урахуванням рекреаційних лімітів і нормативів природокористування.

3. Для комплексного вирішення проблем санітарної охорони поверхневих водойм від забруднень стічними водами і відходами основних галузей промисловості необхідна розробка та впровадження в практику технологічних, санітарно-технічних та допоміжних заходів, які б зменшили потрапляння стоків важких металів у річки. Також не менш важливим є створення законодавчої та нормативно — правової бази управління водними ресурсами, прийняття Водного кодексу, поліпшення системи моніторингу,

посилення державного нагляду та контролю за скидами із підприємств, дотримання режиму господарювання у водоохоронних зонах.

4. Більшість екологічних проблем басейну ріки Дністер мають чітко виражений трансграничний аспект, їх ефективне рішення можливо тільки при координації зусиль України і Республіки Молдова. Існуючі негативні трансграничні впливи, неможливість рішення екологічних проблем басейну без координації водогосподарської і природоохоронної діяльності прибережних країн, міжнародні зобов'язання, переняті на себе країнами басейну - усе це вимагає подальшого розвитку міжнародного співпраці у басейні, зокрема, вдосконалення його юридичної бази, інституціональних механізмів і басейнової системи управління.

5. Приймаючи до уваги природні особливості Дністра, співпраця України і Молдови на поліпшення екологічної ситуації в басейні цієї річки має вестися диференційовано. Враховуючи високу здатність верхнього і середнього Дністра до самоочищення від деяких органічних і неорганічних забруднень, Україні слід, в першу чергу подбати про зменшення забруднення Дністра нафтопродуктами і фенолами, для чого необхідне переобладнання нафтопереробних заводів, установка очисних споруд на підприємствах, які використовують в технологічному циклі фенольні сполуки, проведення спеціальних адміністративних заходів проти поширеної звички миття техніки в річках. Натомість для Молдови завдання має бути тяжчим, бо вимагатиме великих інвестицій на побудову потужних очисних споруд на усіх великих підприємствах і в усіх великих придністровських містах. Враховуючи те, що Дністер є основним джерелом водопостачання для Одеси, Україна мала би бути зацікавленою в побудові таких споруд у Молдові, і тому мала би вносити певну частку інвестицій на такі цілі. Очевидно, що співпраця України і Молдови в екологічній сфері має базуватися на основі державної угоди між обома державами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Внедрение экологических правил эксплуатации Днестровского гидроузла – важнейший инструмент устойчивого функционирования экосистемы дельты Днестра. Матер. Междунар. конф. «Интегрированное управление природными ресурсами трансграничного бассейна Днестра» // Русев И.Т., Русева Т.Д., Терновой П.А., Терновая Ю. В, Кишинев, 16–17 сент. 2004 г. Кишинев: Eco-TIRAS, 2004. С. 264–266.
2. Водні ресурси України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/3972> (дата звернення: 15.04.2021).
3. Водний фонд України: Штучні водойми - водосховища і ставки: Довідник / Заред В.К. Хільчевського, В.В. Гребеня. - К.: Інтерпрес, 2014. - 164 с.
4. Выделение территории для развития курортно-рекреационного дела в приморской полосе междуречья Дунай-Днестр: (Экология р.Днестр) [Электронный ресурс] / К.Э. Беленький, С.В.Леонова, Е.М.Никипелова // Одесский НИИ медицинской реабилитации и курортологии 2006. URL: <http://www.eco-mir.net/show/1377/> (дата звернення: 15.04.2021).
5. Гидрохимический режим и качество поверхностных вод бассейна Днестра на территории Украины: Монография / Под ред. В. К. Хильчевского и В. А. Сашука. К.: Ника-Центр, 2013. 256с. (укр.)
6. Гидрохимия Днестра, проблемы качества и использования днестровской воды // Эколого-экономические проблемы Днестра: Тез. докл. Междунар. научно-практ. сем. Ропот В.М., Лупашку Т.Г., Санду М.А (5-7 апр. 2009 г. Одесса), 2009. С. 54-56.
7. Добрянська Т. І. Механізми забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України: дис. ...канд. екон. Наук: 08.00.03 / ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» Київ, 2016. 186 с.
8. Дорогунцов С. І., Коценко К. Ф., Хвесик М. А. Екологія: Підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 371 с.

9. Закон України «О питьевої воді і питьевому водоснабженню» // Верховний Совет України - 10 січня 2002 р. № 2918-ІІІ.

10. Інституціональне обеспечення екологобалансованого водопользовання в современных условиях: Монография / М.А. Хвесик, В.А. Голян, О.В. Яроцкая, Н.В. Коржунова. Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2008. - 455 с.

11. Інтегрироване управління природними ресурсами трансграничного басейна Днестра: Матер. Міжнар. конф. // Мунтяну А., Корчмарь Н., Савин А. (Кишинев, 16-17 сент. 2004 р.). Кишинев: Eco-TIRAS. 2004. С. 218-220.

12. Калбанцова-Райлян А.І. Економіко-екологічна безпека річкового транскордонного управління водними ресурсами (на прикладі Дністра)/А.І.Калбанцова-Райлян// Економічні науки: Зб. наук. праць. Луцьк, 2012. Вип. 9 (33), Ч.2. С.20-26.

13. Калбанцова А.И. Системный подход к анализу экономико-экологических рисков речного бассейна // Науковий вісник Херсонського державного університету: Зб. наук. праць. Херсон, 2015. № 10 (1). С. 129-133.

14. Калбанцова А.И. Природно-ресурсный потенциал системы «река Днестр –Черное море» как объект комплексного экономико-экологического управления. Економічні інновації: Зб. наук. праць. Одеса, 2007. Вип. 28. С. 148-153.

15. Калбанцова-Райлян А.І. Принципы трансграничного сотрудничества в системе экономико-экологической безопасности бассейна Днестра. Ринкові трансформації у сфері природокористування: теорія, методологія, практика: Матер. міжнар. наук.- практ. конф., 22-23 вересня 2011 р. Луцьк, 2011. С. 62-64.

16. Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. URL: <https://subject.com.ua/ecology/conservation/1384.html> (дата звернення: 5.04.2021).

17. Екологічний менеджмент у загальній системі управління: тези доповідей Одинадцятої щорічної Всеукраїнської наук. конф.:тези допов. Суми, 2011. С. 113-122.
18. Макаровский Е.Л. Об информационном обеспечении управления качеством поверхностных вод. Проблемы охраны окружающей среды и экологической безопасности. УкрНИИЭП Сборник науч. работ. Харьков, изд. Дом "Райдер", 2005. С. 141-157.
19. Маркова О. Є.. Дністер, Дністро // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2004. Т. 2: Г Д. С. 416.
20. Модуль «Водні ресурси» системи «Open Environment». URL: <http://www.openenvironment.org.ua/water/> (дата звернення: 02.02.2021).
21. Молодецкий А.Э. Рекреационные ресурсы украинского участка устья Днестра: современные особенности и перспективы использования / / Причерноморский экологический бюллетень, 2005, № 3-4. с.375-379.
22. Молодецкий А.Э., Татарчук И.А. Рекреационные ресурсы нижнего Днестра и перспективы их использования// Краеведческий вестник, 2005, №2. с.42-45.
23. Мочона Р.И. Утраченные топонимы населенных пунктов Одесской области / / Краеведческий вестник, 2004, № 1. с.16-33.
24. Осадчий В.И. Основные тенденции формирования химического состава поверхностных вод Украины в 1999-2009 гг / / Наук. труда укр. Ин-иссл. Гидромет. ин-та. - 2010. - Вып. 248. - С. 138-153.
25. Основні засади управління якістю водних ресурсів та їхня охорона/За ред. В. К. Хільчевського.-К.: ВПЦ "Київський університет". - 2015. - 154 с.
26. Положение «О водно-болотных угодьях общегосударственного значения» // КМ Украины - 8.02.99 г. № 166 – п. 15
27. Снежко С.И. Оценка современного гидрохимического режима и качества воды реки Днестр. Укр. геогр. журн. 2009. № 2. С. 65-71.

28. Трансграничное сотрудничество в адаптации бассейна Днестра к изменению климата: Сб. науч. ст. / Международная экологическая ассоциация хранителей реки "Eco-TIRAS"; науч. ред. И. Д. Тромбицкого, Р. М. Коробова. К. :Asoc. Intern. Ecologies a Pastrarilor Riului Eco-TIRAS, 2011. 224 с.
29. Шевцова Л.В., Алиев К.А., Кузько, О.А. Экологическое состояние реки Днестр / Киев: ред. «Гидробиол. журн». 2007. 148 с.
30. Шевцова Л.В., Бабич Н.Я., Семченко В.В. Экологически обоснованный режим работы Днестровского водохранилища как фактор сохранения экосистемы дельты Днестра // Гидробиол. журн. – 2009. – 39, №4. С. 11–23.
31. Факторы, препятствующие и способствующие развитию экотуризма в дельте Днестра: (Экология р.Днестр) [Электронный ресурс] / Русева К.И., Русев И.Т. // Одесский государственный экологический университет. 2006. URL: <http://www.eco-mir.net/show/1321/> (дата звернення: 18.04.2021).